
ÚVODNÍK

Literatura, technologie, média

OBRYŠ METODOLOGICKÉ ROZPRAVY

Rychlý rozvoj nových médií a digitálních technologií inspiruje už delší dobu badatele v oblasti humanitních věd k hledání adekvátních metodologických přístupů pro výzkum jevů, jež jsou po stránce mediální a technologické natolik specifické, že se dosavadní metodický instrumentář při konfrontaci s nimi jeví jako nedostatečný. Výjimkou není ani literární věda, která se ocitla tváří v tvář problematice digitálního textu, rozpínavosti literární kultury v digitálním prostředí či literárněhistorického výzkumu efemérních a nespolehlivě archivovaných literárních jevů na internetu poněkud nepřipravena. V západní Evropě i v zámorí si literární vědci tyto otázky kladou už řadu let, ve střední Evropě je tato oblast literárněvědného výzkumu ovšem stále spíše v začátcích.

Cílem tematického čísla *České literatury* je iniciovat širší diskuzi nad teoretickými a metodologickými přístupy při zkoumání literatury šířené digitálními médii. Zároveň si však chceme nad konkrétními literárními jevy položit obecnější otázky po materialitě či mediální a technologické podmíněnosti literárního textu, která v různých obměnách vstupuje do procesu geneze i recepce literárních textů od starověku po současnost.

Není pochopitelně v možnostech jednoho tematického čísla pojednat tuto problematiku v celé její diachronní rozloze. Širší historické rámce zkoumaného tématu nabízejí v tomto tematickém čísle studie Tomáše Glance „Povaha písma, jeho meze a nosiče“. Rovněž ještě předdigitální érou literární komunikace se zabývá Kateřina Piorecká ve studii „Text v hmotném světě. Událost psaní a česká literární kultura“.

Další tematickou oblastí, která úzce souvisí s otázkou mediality literární komunikace, je fenomén elektronické literatury — tedy literárního experimentu, v němž jako určující prvek figuruje počítačová technologie. Zevrubný přehled o metodologických přístupech k tomuto typu literatury podává

studie Zuzany Husárové, jež také připravila rozhovor s předním tvůrcem a teoretikem elektronické literatury Nickem Montfortem.

Třetím okruhem otázek, jichž se toto tematické číslo dotýká především texty Mariusze Pisarského a Karla Pioreckého, je vztah literární vědy a podnětů aktuálně plynoucích z oblasti *digital humanities*. Cílem je zde kriticky posoudit možné přínosy digitálních technologií především pro literárněhistorický výzkum.

Vesměs se jedná o témata, která v prostředí literárněvědné bohemistiky nebyla dosud příliš frekventována. S tím souvisí také neustálená, respektive absentující českojazyčná terminologie pro řadu zkoumaných jevů. V některých případech je v textech tematického čísla české pojmosloví navrhováno, v jiných je akceptována nadnárodně užívaná anglojazyčná varianta. V některých případech by důsledné lpění na českých (novo)tvarech mohlo vést k nedorozumění či k zakládání nežádoucích konotací. V každém případě je i terminologická stránka zde editovaných textů nabízena odborné veřejnosti jako návrh a podnět k diskuzi.

Karel Piorecký